

Arkivsak-dok. 24/02897-1
Saksbehandler Hege Hornnæs

Saksgang
Formannskapet 2023 - 2027

Møtedato
15.02.2024

Sak nr.
19/24

Unntatt offentlighet ihht

Tiltak for næringsattraktivitet og byutvikling, og samspill og samskaping med næringsliv, frivillighet og andre aktører

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere: Laila Vestby

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune jobber videre med å tilrettelegge for næringsutvikling, byutvikling og samhandling med næringsliv, frivilligheten og andre aktører med grunnlag i:

- 1) Handlingsprogram for næringsutvikling, vedtatt november 2023
- 2) Styrking av næringsarbeidet med ett årsverk fra høsten 2024, jf Hp 2024-2027
- 3) Forsterket fokus på samhandlingen mellom de ulike delene av kommunens organisasjon

Sammendrag:

Under bystyrets behandling av Handlingsprogram 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023, ble følgende vedtak fattet: «Utforme tiltak med sikte på å gjøre kommunens organisasjon i bedre stand til å skape næringsattraktivitet og fremme byutvikling, og få til samspill og samskaping med næringsliv, frivilligheten og andre aktører i Sarpsborg. Det må ses på løsninger på tvers av kommuneområdene, særlig samfunn og teknisk. Det fremmes politisk sak om tiltakene».

Kommunen jobber daglig med tiltak innenfor by- og næringsutvikling gjennom sin rolle som samfunnsutvikler og myndighet. I tillegg er kommunens ansvarsområder innenfor teknisk infrastruktur og kulturarrangement viktige bidrag til by- og næringsutvikling. Kommunen deltar på mange dialog- og samhandlingsarenaer - både eksternt og internt. Disse arenaene har til hensikt å øke kunnskapsnivået på tvers og sikre at ressurser kanaliseres riktig og samles om styrket by- og næringsutvikling.

I november 2023 vedtok bystyret et handlingsprogram for næringsutvikling, som beskriver tiltak det skal jobbes med for å få til ønsket næringsutvikling. Gjennom budsjettbehandlingen i desember 2023 ble det besluttet å styrke næringsarbeidet med ett årsverk fra høsten 2024. Dette er i seg selv to omfattende tiltak som er kommet på plass etter at bystyret bestilte denne saken.

Kommunedirektøren vurderer at ytterligere styrking av området best kan oppnås med et forsterket fokus på forankring og samhandlingen på tvers av team, virksomheter og kommuneområder.

Utredning:

Under bystyrets behandling av Handlingsprogram 2023 – 2026 med årsbudsjett 2023, ble følgende vedtak fattet: «Utforme tiltak med sikte på å gjøre kommunens organisasjon i bedre stand til å skape næringsattraktivitet og fremme byutvikling, og få til samspill og samskaping med næringsliv, frivilligheten og andre aktører i Sarpsborg. Det må ses på løsninger på tvers av kommuneområdene, særlig samfunn og teknisk. Det fremmes politisk sak om tiltakene».

I samme møte vedtok bystyret også å utarbeide et handlingsprogram for næringsutvikling (heretter kalt HPN), da handlingsplan 2023 – 2026 ble behandlet. Det er i 2023 utarbeidet et handlingsprogram med bred medvirkning, og i tett samarbeid med næringslivet i Sarpsborg. Programmet ble vedtatt av bystyret 14. november 2023.

HPN er tuftet på samfunnsplanens visjon «Sammen skaper vi» og de tre innsatsområdene bo, jobbe og besøke med tilhørende målsettinger og strategiske grep.

- Det gode hjemstedet. → mål og strategiske grep
- Jobbene for fremtiden. → mål og strategiske grep → Handlingsprogram for næringsutvikling
- Opplevelser for livet. → mål og strategiske grep

HPN peker også på at kommunens samfunnsplan har en ambisjon om vekst i Sarpsborgsamfunnet. Bystyret har gjennom HPN vedtatt hvilke tiltak det skal jobbes med for å få til ønsket næringsutvikling.

Hvordan jobber Sarpsborg kommune med by- og næringsutvikling i dag?

Kommuneområdene teknisk og samfunn jobber med by- og næringsutvikling på ulike måter. Teknisk har blant annet ansvaret for kommunens eiendommer og fellesarealer.

Kommuneområde samfunn omfatter virksomhet plan og samfunnsutvikling, som både behandler reguleringsplaner fra private og utformer kommunale planer som kommuneplanens arealdel og sentrumsplanen. Virksomheten jobber også systematisk med næringsutvikling. Virksomhet kultur er også en del av kommuneområde samfunn. Denne virksomheten har en viktig rolle både i å skape aktivitet i byen på kommunens vegne og å støtte opp om frivillige aktørers aktivitet.

Sarpsborg kommune har gjennom HPN vedtatt målsetningene og tiltakene som legger premissene for arbeidet med ønsket næringsutvikling. Sarpsborg kommune har i dag én 100 prosent stilling som rådgiver næring. I denne stillingen ligger ansvaret for samhandling og oppfølging av næringslivet, næringsforeningen og i Sarpsborg. Det inngår også å være kommunens representant inn i relevante næringsutviklingsprosjekter. Næringsrådgiveren er organisatorisk plassert i virksomhet plan og samfunnsutvikling. Det er planlagt å tilsette ytterligere en næringsrådgiver i samsvar med bystyrets vedtak av HP og budsjett 2024 – 2027. Dessuten er en teamleder i virksomheten også tillagt en rolle som programleder for byutvikling. Dette gir et samlet fagmiljø for nærings- og byutvikling som skal samhandle med tilgrensende fagområder i andre kommuneområder. Det samarbeides også på ulike ledernivåer i organisasjonen for å oppnå kommunenes målsettinger på området.

Samfunnsplanen har formulert et delmål om at «Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet». Flere tiltak i HPN bygger på dette delmålet, og har stor betydning i kommunens utviklingsarbeid.

Kommunedirektøren har blant annet igangsatt et arbeid som skal avklare teknisk infrastruktur i sentrum. Hensikten er å gjøre bygge- og reguleringsprosessene vesentlig mer effektive og forutsigbare for næringslivet.

Det er under arbeid flere styringsdokumenter som vil bygge opp under kommunens arbeid med by- og næringsutvikling. Ny plattform for eiendomsforvaltning vil gi føringer for hvordan

kommunen skal engasjere seg i eiendomsutvikling og hvordan kommunens eiendommer skal brukes for å nå politiske mål. Pågående arbeid med plattform for frivillighet vil gi rammer for hvilke tiltak som er viktig for å styrke samhandling med frivilligheten. Årlig handlingsprogram med tiltak for arbeidet med Østre bydel vil fremme at kommunen tar en aktiv rolle i by- og næringsutvikling i Østre bydel i samarbeid med frivilligheten, næringslivet og andre aktører.

Intern involvering og samarbeid

Det er ulike rutiner og systemer for å sikre intern samhandling på tvers av kommuneområder og virksomheter. Dette skal ivareta at sakene blir tilstrekkelig utredet. Dette gjelder også for arbeidet med by- og næringsutvikling.

Politisk involvering sikres gjennom saksordfører-modellen og underveismeldinger på saker av stor politisk betydning. Videre avholdes det næringsseminarer for formannskapet. På disse seminarene får de folkevalgte kunnskap om og innsikt i ulike temaer knyttet til næringsutvikling.

Ekstern involvering og samarbeid

Plan- og bygningsloven har krav om medvirkning i større by- og utviklingsprosjekter. Dette involverer både innbyggere, lag, foreninger og organisasjoner samt øvrig offentlig forvaltning. HPN peker på viktigheten av å videreføre kommunens allerede etablerte engasjement gjennom delmål 3 fra samfunnsplanen: «Søndre Østfold oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion». Sarpsborg kommune deltar i Osloregionens Interkommunale politiske råd, Partnerskap for næringsutvikling i Viken, Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd (SVIPR) og Innovasjonshuset SPIN i Sarpsborg

Gjennom samarbeidsavtalen Bykraft samarbeider Sarpsborg kommune med iSarpsborg og Sarpsborg næringsforening om å skape et levende og attraktivt bysentrum. Sarpsborg kommune er generelt opptatt av å ha god dialog og samhandling med Sarpsborg Næringsforening og deltar på frokostmøter og konferanser i regi av næringsforeningen. «Olavsdagene» og byselskapet iSarpsborg samarbeider om «Arrangørfrokoster» der målsettingen er å heve arrangørkompetansen og styrke hverandres arrangementer gjennom nettverksbygging.

Sarpsborg kommune samarbeider også med andre for å skape et trygt og trivelig uteliv. Gjennom MAKES uteliv Nedre Glomma, samhandler kommunene, politiet, utelivet samt kompetansesenter for rus, KoRus Øst, for en ansvarlig alkoholhåndtering i regionen. Gjennom SLT-modellen (Samordningsmodell for lokale forebyggende tiltak for rus og kriminalitet) samarbeider politisk og administrativ ledelse i kommunen, politiet, Kirkens bymisjon, Dialogforum Østfold, Fellesverket 2016, Røde Kors, Idrettsrådet, NAV og Fylkeskommunen for forebygging av hatkriminalitet og ekstremisme, samt bekjempelse av kriminelle MC gjenger. I samhandlingsarenaen «Sammen for et tryggere Sarpsborg» samarbeider driftsledere av kjøpesentrene, iSarpsborg, politiet og Sarpsborg kommune. Sarpsborg kommune er også medlem av Nordic safe cities, som skal forebygge ekstremisme og hat, samt Trygg By Norge nettverket.

Sarpsborg kommune har tatt initiativ til å starte et samarbeidsprogram med Staten der målet er å bedre levekårene i Østre Bydel gjennom innsatsområdene bo, jobbe og oppleve. Ambisjonen er å mobilisere lokalt slik at innbyggere, frivillighet og næringsliv i bydelen blir med og tar ansvar for utviklingen gjennom sine ressurser og styrker. Dette arbeidet har særlig fokus på samhandling med andre, utvikle Østre bydel til et område med positiv byutvikling og redusere utenforskap.

Sarpsborg kommune jobber også sammen med NAV for å redusere og forebygge utenforskap. I 2024 er Sarpsborg-skolene med i programmet KOKO - Kompetanse og Kommunikasjon som er INSPIRIAS satsing på å styrke elevens tro på egne personlige ferdigheter og framtidsmuligheter. Gjennom kommunens deltagelse i Ungt Entreprenørskap styrkes barnas kompetanse på demokrati og viktigheten av gode bosteder og jobb.

Involvering og medvirkning

Under arbeidet med denne saken har kommunedirektøren gjennomført:

- Medvirkningsseminar med kommuneområdene teknisk og samfunn med følgende agenda:
 - Telemarksforskning sin rapport om næringsattraktivitet i Sarpsborg og regionen
 - Hvordan møter vi initiativ fra næringsliv og andre slik at vi oppnår ønsket by- og næringsutvikling, ved Føreland Rådgivning AS
- Kartleggingssamtaler med berørte ledere og medarbeidere i kommuneområdene teknisk og samfunn
- Evaluering av en næringscase

I medvirkningsseminaret og kartleggingssamtalene ble det løftet frem viktigheten av at aktørene kan henvende seg ett sted i kommunen. Det ble også understreket at kommunen må ha godt samarbeid internt slik at det gis koordinerte og omforente svar. Videre ble det reist spørsmål om hvorvidt organiseringen bør endres for at saker om by- og næringsutvikling skal bli prioritert i organisasjonen.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren mener at kommunens samfunnsplan er et godt utgangspunkt for arbeidet med by- og næringsutvikling.

Kommunedirektøren vil framheve at det i etterkant av at bystyret ba kommunedirektøren utarbeide den saken som nå legges fram, er to viktige grep kommet på plass. Det ene er at handlingsprogram for næringsutvikling er vedtatt. Det andre er at næringsarbeidet styrkes med ett årsverk fra høsten 2024. Etter kommunedirektørens oppfatning bør disse to grepene gis tid til å virke før det gjøres ytterligere omfattende endringer.

Som beskrevet ovenfor er arbeidet med by- og næringsutvikling i dag integrert i etablerte fagmiljøer. Hovedansvaret for næring ligger i dag til kommuneområde samfunn, tett innlemmet med blant annet arealplanlegging, samfunnsplanlegging, samferdsel, områdesatsning og byggesaksbehandling.

Uansett organisering, vil det være påkrevd med omfattende samhandling på tvers av fagområder og organisasjonsgrenser. Det er gjennom arbeidet med denne saken lagt vekt på å sikre tidlig og god samhandling om saker, særlig mellom fagområdene næring og eiendom. Kommunedirektøren mener derfor at forsterket samhandling på tvers av team, virksomheter og kommuneområder er den beste måten å lykkes med by- og næringsutviklingsarbeidet. Kommunedirektøren vurderer pr i dag at det sannsynligvis er lite å vinne på en organisasjonsendring sett opp mot ressursbruken det nødvendigvis vil medføre. Dette utelukker ikke at det kan være riktig å endre senere, da organisasjonen alltid må tilpasses nye behov.

Kommunedirektøren mener et vedtak i denne saken bør omhandle grepene som allerede er gjennomført med handlingsprogram for næringsutvikling og styrking av næringsarbeidet, i

tillegg til å poengtere at samhandlingen på tvers av fagområder og organisasjonsgrenser skal forsterkes.

Kommunedirektøren mener videre det bør prioriteres å tydeliggjøre ansvar for oppfølging av by- og næringsutviklingssaker. Videre må disse sakene gis en prioritet slik at unødvendige forsinkelser unngås. I den forbindelse kan det vises til tiltaket om et «Hurtigspor» i HPN. God politisk forankring og involvering må også sikres siden mange av sakene har betydning utover kommunens grenser. De allerede etablerte dialogarenaene med politikere som Bykraft, saksordførermodellen, kvartalsvis næringsseminar før formannskapsmøte og jevnlig møter med ordfører, bør videreføres. Den planlagte styrkingen av næringssamarbeidet med ett årsverk vil gi mulighet for å jobbe mer med samhandling både internt og eksternt. Kommunedirektøren vurderer også at det er viktig at kommunen fortsatt deltar på, og engasjerer seg i de ulike samhandlingsarenaene som er omtalt tidligere i saken under avsnittet *Ekstern involvering og samarbeid*.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Sarpsborg kommune har styrket sin bemanning på næringsarbeidet med kr. 900 000,- pr år. En styrking av tiltak rettet mot by- og næringsutvikling vil kunne gi positive økonomiske ringvirkninger for Sarpsborg. Bedre tilrettelegging vil kunne gi økt bredde og aktivitet i næringsvirksomheter og byliv, som igjen gir flere interessante arbeidsplasser og flere tilflyttere til Sarpsborg. Videre vil samarbeidet med næringslivet, frivillige og andre aktører frigjøre verdier og arbeidsinnsats. Summen av disse tiltakene vil kunne gi økt verdiskaping og økte inntekter til kommunen gjennom skatter og færre sosiale utgifter.

Miljø:

Ikke relevant i denne saken.

Folkehelse:

Et større engasjement i frivilligheten og tilgang til meningsfylt arbeid vil kunne være med å styrke folkehelsen. Det er også positivt for folkehelsen med styrket byutvikling – dette kan bety flere møteplasser, flere arrangement/aktiviteter og delta på, samt bedre boforhold gjennom oppgraderte bygninger og teknisk infrastruktur.